Raadsvoorstel

Voorstelnummer: 331910
Zaaknummer: 739596

Houten, 23 maart 2021

gemeente Houten

Onderwerp:
Rekenkamerrapport Onderzoek lokale inkomensregelingen

Beslispunten:
1. Kennis te nemen van de resultaten van het onderzoek van de rekenkamer naar lokale inkomensregelingen
2. In te stemmen met de aanbevelingen in het rapport
3. Het college te verzoeken om in 2021 een integrale herijking van de inkomensregeling uit te voeren

Samenvatting
De directeur van de rekenkamer wil met het onderzoek de volgende vragen beantwoord krijgen: welke inkomensregelingen heeft de gemeente Houten, hoeveel beroep wordt daarop gedaan, hoe bekend zijn die regelingen en hoe wordt het effect c.q. rendement ervan getoetst? De rekenkamer heeft deze vragen uitgewerkt langs een zestal onderzoeksvragen.

Aanleiding
De Rekenkamercommissie heeft in 2020 alle fracties van de gemeenteraad van Houten geconsulteerd naar hun (eventuele) suggesties voor uit te voeren onderzoeks-werkzaamheden en heeft de uitkomsten hiervan aangeboden aan de raad via het onderzoeksplan 2020. Uit de inventarisatie kwam naar voren dat de gemeenteraad behoefte heeft aan een onderzoek naar lokale inkomensregelingen.
In juli 2019 heeft de gemeenteraad het voorstel Evaluatie minimaregelingen vastgesteld. In dit voorstel lag het accent op het geven van een overzicht in de armoedebudgetten van de gemeente Houten. De rekenkamer heeft in haar onderzoek ervoor gekozen om een aantal aandachtspunten op te nemen die bij een meer fundamentele herijking van de lokale inkomensregelingen zouden moeten worden betrokken.

De uitwerking van het rekenkameronderzoek lokale inkomensregelingen is uitgewerkt via zes onderzoeksvragen.
1. Is er sprake van (relatief) recent vastgesteld of herbevestigd lokaal inkomensbeleid?
2. Zo ja, hoe moet dat beleid inhoudelijk worden beoordeeld, ook in relatie tot het terzake vigerende beleid in enkele referentiegemeenten?
3. In welke regeling of regelingen is dat beleid geoperationaliseerd?
4. Hoeveel beroep (absoluut en relatief, waar aan de orde gespecificeerd naar deel-doelgroepen) wordt er op die regeling of regelingen gedaan, en hoe moet dat volume worden beoordeeld in vergelijking met de situatie in die referentiegemeenten?
5. Op welke manier(en) wordt of worden de vigerende regeling(en) onder de aandacht van de doelgroep(en) gebracht?
6. Hoe wordt het lokale inkomensbeleid, waarin de inkomensregeling(en) een belangrijk instrument vormen, periodiek ambtelijk en bestuurlijk geëvalueerd, en wat wordt over de uitkomsten van die periodieke evaluatie met de raad gedeeld?

Doel van dit voorstel
Kennis nemen van de uitkomsten van het onderzoek van de rekenkamer en het borgen van de aanbevelingen.

Conclusies
De rekenkamercommissie komt langs de lijn van de zes onderzoeksvragen tot de volgende conclusies:

1. *Is er sprake van (relatief) recent vastgesteld of herbevestigd lokaal inkomensbeleid?*

Nee, in die zin dat het bestaand beleid (rond de diverse regelingen) al meerdere jaren zonder feitelijke herijking wordt doorgezet. De raad van de gemeente Houten kiest van jaar op jaar voor het hanteren van uiteenlopende regelingen die afzonderlijk en opgeteld een groot budgetbeslag vergen. Naar aanleiding van het rapport Evaluatie minimaregelingen uit 2019 heeft de raad besloten het bestaande beleid rondom de verschillende vigerende regelingen in de jaren 2019 en 2020 ongewijzigd voort te zetten.

2. *Zo ja, hoe moet dat beleid inhoudelijk worden beoordeeld, ook in relatie tot het terzake vigerende beleid in enkele referentiegemeenten (waaronder Nieuwkoop)?*

Het zo ja is wat de rekenkamercommissie betreft niet van toepassing. Opmerking: Hordijk heeft in 2020 de lokale inkomensregelingen in de gemeente Nieuwkoop onderzocht. De situatie in Houten rondom dit onderwerp is niet anders dan in Nieuwkoop

3. *In welke regeling of regelingen is dat beleid geoperationaliseerd?*

We spreken (dus) niet over afgewogen, geïntegreerd beleid. Voor een overzicht van de verschillende losse inkomensregelingen, waaraan de regeling inzake het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen moet worden toegevoegd, verwijst de rekenkamercommissie naar het evaluatierapport minimaregelingen uit 2019.

4. *Hoeveel beroep (absoluut en relatief, waar aan de orde gespecificeerd naar deel-doelgroepen) wordt er op die regeling of regelingen gedaan, en hoe moet dat volume worden beoordeeld in vergelijking met de situatie in die referentiegemeenten?*

In het eerder genoemde evaluatierapport minimaregelingen zijn de diverse regelingen uitgewerkt en is aangegeven hoeveel beroep er op een regeling of regelingen is gedaan. Ook hier is de situatie in Houten rondom dit onderwerp niet anders dan in Nieuwkoop. De rekenkamercommissie heeft geen cijfers kunnen vinden van aantallen kwijtscheldingen van gemeentelijke belastingen.

5. *Op welke manier(en) wordt of worden de vigerende regeling(en) onder de aandacht van de doelgroep(en) gebracht?*

Het onderzoek heeft geen antwoord op deze vraag opgeleverd.

6. *Hoe wordt het lokale inkomensbeleid, waarin de inkomensregeling(en) een belangrijk instrument vormen, periodiek ambtelijk en bestuurlijk geëvalueerd, en wat wordt over de uitkomsten van die periodieke evaluatie met de raad gedeeld?*

De raad is actief geïnformeerd via het evaluatierapport uit 2019 en door de notitie Wij is meer dan ik, waarin met name is ingegaan op de voortgang rond twee centrale acties (het zo mogelijk vergroten van het bereik van de diverse regelingen en het versterken van de samenwerking en de monitoring van het aanbod). In de visie van de rekenkamercommissie is er alle reden om in de loop van 2021 een integrale herijking uit te voeren.

Aandachtspunten

De rekenkamer heeft de volgende aandachtspunten geformuleerd:

1. Afbakening: hanteer een eenduidige definitie voor het begrip lokale inkomensregelingen, waarmee direct is aangegeven welke ruimte de gemeente heeft om eventuele aanpassingen in de bestaande praktijk te overwegen.
2. Gebruikte begrippen: in Houten worden begrippen als armoede, armoedebeleid, minima en minimabeleid veelvuldig gehanteerd. Dit kan onder andere stigmatiserend werken.
3. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: in het rapport Evaluatie minimaregelingen wordt de mogelijkheid van het (laten) kwijtschelden van gemeentelijke belastingen alleen kort in de inleiding genoemd. Deze mogelijkheid past echter volledig in de definitie van de rekenkamer van lokale inkomensregelingen. Vul het evaluatierapport aan met een uitgeschreven kwijtscheldingsregeling.
4. Effectiviteit – al dan niet per regeling: in het evaluatierapport uit 2019 is slechts één zin over de effectiviteit van de bestaande regelingen opgenomen. Op dit moment is de effectiviteit per regeling niet aan te tonen. Een zogenoemd narratief verslag welke eens per ongeveer 3 jaar wordt uitgebracht, waarin de uitwerking van uitgebreide interviews met plusminus 20 inwoners is opgenomen kan een goed beeld opleveren.
5. Inkomen – vermogen – maatwerk: de lokale inkomensregelingen in Houten kennen, verschillende ‘drempels’ waar het gaat om de mogelijkheid (of niet) die een inwoner heeft om er gebruik van te maken. Heroverweeg de verschillende gehanteerde inkomensgrenzen, met als uitgangspunt dat die grenzen voor de verschillende regelingen zoveel mogelijk worden gesynchroniseerd. Dit sluit ook aan bij de in de beleidsnota Herijking armoedebeleid (2017) genoemde ambitie “*streven naar eenvoud in onze regelingen”.*
6. Regeling – of regelingen – inzake de kosten van kinderopvang: in de diverse stukken over de lokale inkomensregelingen lijkt de reguliere regeling Tegemoetkoming eigen bijdrage kinderopvang te ontbreken. Ook deze regeling is een inkomensregeling waartoe de gemeente Houten (via WIL) heeft besloten. Herziening op korte termijn van deze regeling is gewenst.
7. Details in specifieke documenten: in de diverse regelingen en overige documentatie komen verschillende (redactionele) onvolkomenheden voor. Deze onvolkomenhedenbehoeven opvolging door de ambtelijke organisatie en het college.
8. Periodieke (integrale) beoordeling: het is voor belanghebbenden makkelijk, doelmatig maar ook plezierig om bij het vaststellen van de persoonlijke

omstandigheden en het toetsen van het inkomen (en soms het vermogen), die voor het gebruik van meerdere lokale inkomensregelingen in aanmerking willen komen, dat dit slechts op één plaats en (bijvoorbeeld) slechts eenmaal per jaar zou kunnen worden gedaan. Verkenning van de mogelijkheden om tot een periodieke integrale beoordeling van de persoonlijke en financiële situatie van een belanghebbende te komen is gewenst.

9. Omgaan met persoonsgegevens: (in het verlengde van punt 8) zorgelijk is de omgang met per definitie vertrouwelijke persoonsgegevens van inwoners die gebruik (willen) maken, of hebben gedaan, van één of meer lokale inkomensregelingen. De rekenkamer bepleit een periodieke, volledige toetsing op de omgang met alle persoonsgegevens van belanghebbenden bij alle lokale inkomensregelingen, voorzover de gemeente Houten daarvoor direct of indirect verantwoordelijk is.
10. Herijking regelingen: De gemeente Houten heeft een sterk sociaal gezicht. In Houten moet iedereen kunnen meedoen, met een (extra) accent op kinderen, in verband daarmee spelen vormen van (bijkomende) inkomensondersteuning een meer dan marginale rol. Meer bekendheid, daardoor (nog) meer bereik en meer samenwerking bij de uitvoering, aldus de ambities die de gemeente zich voor 2020 en 2021 heeft gesteld. Lokale inkomensregelingen zijn als zodanig onverplicht. Met andere woorden, de raad van de gemeente Houten kiest van jaar op jaar voor het hanteren van uiteenlopende regelingen die afzonderlijk en opgeteld een groot budgetbeslag vergen. Het past Houten, juist gezien het sterke sociale karakter van de gemeente, om zo mogelijk nog dit jaar te komen tot de herijking waarvoor de evaluatie uit 2019 was bedoeld, maar die nog niet heeft plaatsgevonden.

Participatie

Het college heeft een reactie gegeven op het rapport. Deze is bijgevoegd.

Financiën en formatie

Niet van toepassing

Communicatie

Het rapport en de aanbevelingen zal worden besproken tijdens het rondetafelgesprek op 8 april 2021 en door de gemeenteraad worden behandeld tijdens de raadsvergadering van 20 april 2021. Het rekenkamerrapport wordt op de website op de pagina van de gemeenteraad van Houten geplaatst.

Houten, 29 maart 2021

De griffier
C.M.S. Visser

Bijlagen

-Memorandum Onderzoek lokale inkomensregelingen incl. bestuurlijke reactie en nawoord van de rekenkamer
- Rapport Evaluatie minimaregelingen

Verantwoordelijke portefeuillehouders college

1e PoHo: Sander Bos
2e PoHo: n.v.t.

Raadsbesluit

Voorstelnummer: 331910

Onderwerp
Rekenkamerrapport Onderzoek lokale inkomensregelingen

De raad van de gemeente Houten heeft het voorstel van de griffier 29 maart 2021 gelezen en besluit:

1. Kennis te nemen van de resultaten van het onderzoek van de rekenkamer naar lokale inkomensregelingen.
2. In te stemmen met de aanbevelingen in het rapport.
3. Het college te verzoeken om in 2021 een integrale herijking van de inkomensregeling uit te voeren.

Dit is besloten in de openbare vergadering van de raad op 20 april 2021.

De raad van de gemeente Houten,
de griffier, de voorzitter,

C.M.S. Visser G.P. Isabella